

ŽENA, UMĚLKYNĚ, TOŤ ZASAHUJÍCÍ PŘÍBĚH

LADISLAVA CHATEAU

Nový rok už zase běží do vršku, a tak ještě malé ohlédnutí za tím právě skončeným. Nejvýznamnějším kulturním počinem nedávno uplynulého roku byla nepochybně velká výstava *Ženy mistryně umělkyně 1300 až 1900*, která proběhla ve Valdštejské jízdárně v době od 30. května do 2. listopadu.

Výstava byla zároveň výsledkem mimořádné mezinárodní spolupráce. Výjimečné zápůjčky poskytly muzea a galerie z Polska, Německa, Rakouska, Itálie i Norska, a doplněny byly ze sbírek Národní galerie. Expozice se dělila do pěti částí – na *Kláster*, *Silné ženy z jihu*, *Nezávislé ženy ze severu*, *V grafické dílně* a *Salon*.

Jednotlivé části tak přiblížily osudy umělkyní, které se postupně dokázaly vymanit ze společenských tradic, a zvláště v 17. a 18. století se staly, uznávanými umělkyněmi, cestovatelkami i podnikatelkami. Některé měly štěstí, že pocházely z rodin, které jejich talent podporovaly a umožnily jim rozvíjet profesionální uměleckou tvorbu, jako třeba **Josefina Pepa Mařáková**, která měla velkou oporu ve svém otci. Za všechny ostatní jmenuji ještě **Marii Sibylu Merian**, první ženu, která se zúčastnila vědecké expedice do Jižní Ameriky, zatímco **Elisabetta Sirani** kromě toho, že vedla vlastní uměleckou dílnu v Bologni, založila také uměleckou školu.

Většinou však platilo, že talentované ženy musely léta a léta snášet mnohá příkoří a překonávat mnoho překážek, aby mohly rozvíjet svůj talent, aby mohly studovat. Antoine Renou, malíř a tajemník pařížské Académie des Beaux Arts, sice v roce 1785 zvolal, že *talent nemá pohlaví*, přesto ženy ještě dlouho neměly přístup k uměleckému vzdělání. Původně mohla žena stát v čele malířské dílny, ale jen pokud byla vdovou po malíři, ženy také

dlouho nesměly malovat oltářní obrazy a jejich podíl na vzniku malířských cechů nelze stále dost dobře určit.

Talentované dívky a ženy často vykonávaly v rodinných dílnách jen pomocné práce. V klášterech se mnišky a řeholnice věnovaly především vyšívání a vytvářely nejrůznější liturgické textilie. Do zhotovování těchto textilií se často a rády zapojovaly i urozené dámy, aristokratky, dokonce i Marie Terezie Habsburská našla v této tvorbě velké zálibení.

Nadaná **Artemisia Gentileschi** se stala první členkou Academia delle Arti del Disegno ve Florencii, do té doby byla tato instituce vyhrazena výhradně mužům. Její život poznamenal brutální čin, stala se obětí znásilnění. Tato traumatická zkušenost se projevila i v jejím díle, malovala výjevy ukazující na nerovné postavení žen a mužů, jen namátkou jmenuji obraz *Zuzana a stařeček* nebo obraz *Judity vraždící Holoferna*.

Italská renesance se stala významným předělem ve vnímání umělecké tvorby, začala uznávat a cenit originalitu díla, a tak se umělecká tvorba oddělila od řemesla, lze tedy už hovořit o mistrech a mistryních, umělcích a umělkyních.

Zvláště malba začala být považována za nejpозoruhodnější uměleckou činnost, ve které je žena schopna plně uspět. Malba byla dokonce vnímána za jistý manifest ženské emancipace.

Malířka **Sofonisba Anguissola** je toho příkladem, její obraz *Hra v šachy* (1555) je ilustrací rodinné atmosféry, portrét jejich tří sester v bohatě zdobených šatech a s chůvou na dohled je nepochybně ukázkou urozeného rodinného původu i tehdejších mravů. Tím, že autorka vyloučila z obrazu muže, dokázala, že i tak intelektuálně náročnou hru jako jsou šachy, zvládají i dívky. A snad ještě pro úplnost dodávám, že Sofonisba své sestry přežila, dožila se devadesátky. Svým obrazem si tak vytvořila památku na své sestry, která jí provázela až do smrti.

Neobyčejně nadaná byla i malířka **Jenny Salm**, rozená jako

Pokračování na straně 3.

KAREL SÝS

Leden

Miláčku přítul se ke mně
jsem vychladlý jak země
Miláčku prosím tě mne nech
držet se něčeho v čem proudí horká krev
Miláčku buď můj oheň na sněhu
Království za něhu!
Miláčku buď mé útočiště
Příště tě poslechnu jen jestli bude příště
Miláčku buď mé dobrodiní
sáhni si mám pod košili jíní
Miláčku buď můj zachránce
Což nejsem u konce?
Miláčku nakrm mne a pomiluj
jsem prázdný jako sluj
Miláčku hlavně se neodvrát
Naději mi vrať
Miláčku prosím tě mne nech
Dohrát svoji roli dodýchat svůj dech
v těchto slzavých a přece krásných zdech

KÁMEN A SLOVO

Paleostom bezjazy,
madžnun at kraun at tathau at saun
luharam amu-amu dahr!
Ma yana zinsizi?
Gamchabatmy! Darsk adon darsk bameuz.
Voskresajet at maimo šargiz-duz,
chisoh ver gend ver sabur-sabur.
Theglathfalasar,
bezjazy munay! Dana! Gamchabatmy!

Vladimír Holan,
Modlitba kamene

Bezjazy - němý, bez jazyka, nemůže promluvit
Darsk - tma, temnota, samota, nevidět
Voskresajet - vzkříšení, žít, dýchat

Modlitba kamene zní touhou. Napíná síly k překonání danosti, která se ve své neměnnosti brání proměnit, ale která snad, díky intenzitě úsilí přemoci hmotu, nakonec pukne a kámen v posledku promluví. Slovem kámen se Holan vztahoval k vlastní tvorbě a odkazoval jím na samu podstatu básnického snažení. V roce 1964, kdy Modlitba kamene vyšla, se Holan o této básni vyjadřuje následovně: “Byl to šílený pokus o atonální harmonii... také tím termínem rozumím ustavičné hledání. Rozrážení kamene. Zdůraznění nového významu slov, jejich prvotního významu.

čehož jejich umělecké výpovědi nelze porozumět. Máme na mysli zejména Josefa Šímu, Jiřího Johna nebo Václava Boštíka.

Zastavme se u Josefa Šímy,

protože byl Holanovým přítelem a svými ilustracemi doprovodil také některé jeho sbírky. Jeho obrazy jakoby byly v blíženském vztahu k Holanovým básnickým slovům o kameni. V dochovaném dopise z 27. srpna 1964 píše Šíma Holanovi následující věty: “Hleděl jsem sledovat text, ale ovšemže v pozadí bylo všechno, co znám z Vašeho celého díla. – Je to spíše atmosféra Vašich básní, i když skoro vždycky se váže ilustrace na některou nebo víc básní a míst v Jeskyni slov ... Kamení přicházíš...: tam je to hlavně monumentální titul, kterému jakoby odpovídalo konečné Strom kůru shazuje..., IV Setkání: Myšlená vlna ... se dlouze třístí o skutečnost skal...VII Černý posel: ...Že obut do skály jas v celinách si vyšláp, aniž se vyhnul sebemíň nechlebným klamům vzduchu?”

Také z těchto úryvků, ve kterých se gnomicky zásadním způsobem vypovídá o kameni, kamelech či skalách, čteme o setkání skutečného s neskutečným, možného s nemožným, nebo spíše viditelného s neviditelným. Slovem skutečné máme na mysli to, co je hmatatelné, představitelné, pro nás viditelné. Tím neskutečným označujeme to, co nemůžeme pochopit, poznat, ale co možná není o nic méně skutečné. Jde o skutečnost, která nás přesahuje. To skutečné je zastoupeno kamenem, zemí, hmotou, a to neskutečné se ji snaží proniknout, pohnout.

Kámen v Šimově díle

vystupuje v podobě krystalu, často zářícího krystalu, vznášejícího se na obzoru. Překvapuje nás, že jej na Šimových obrazech nenacházíme na zemi? Šimovy balvany, kameny, podle české kunsthistoričky Mileny Slavické znázorňují “jakési světlo zkamenělé do tvaru krystalu.” Krystal vynořující se zpoza stromoví, zpodobněný na obraze z roku 1935, nesoucím název Tůň, působí téměř jako zdroj světla, který stojí namísto slunce. Zdá se, jakoby zde došlo k nějakému apokalyptickému zatmění. Na jiném obraze, ilustraci ke sbírce Ztracený ráj Pierra Jeana Jouva, je zobrazen krystal s nápisem EDEN. Odkaz k původnímu ztracenému ráji je nade vši pochybnost zjevný.

V dílech Vladimíra Holana, Josefa Šímy a dalších autorů (John, Boštík) vidíme jistě srozumění a blízkost s tím, jak v krajíně Broumovska na

tématiku kamene nahlížíme my.

Při pohledu na jejich obrazy, či při četbě jejich děl, nám před očima vyvstávají pocity a obrazy z reálných míst. Řeč zmíněných uměleckých děl nám poskytuje cenný interpretační vhled do povahy broumovské krajiny.

Psáno pro publikaci Kameny, cesty a paměť Broumovska, kterou autorka a její manžel František Burda vydali v nakladatelství Pavel Mervart, Červený Kostelec, 2024. Redakce knihu objevila v regálu Novinky v Krajské knihovně Vysočiny Havlíčkův Brod v závěru uplynulého roku.

Záměrně začínáme básní Vladimíra Holana Modlitba kamene. Přijměme ji jako výchozí bod našeho putování za skrytou pamětí krajiny Broumovska. První čtení této básně čtenáře zarazí. Zdá se, že nerozumíme. Když se ale do četby ponoříme znovu, nebo dokonce když si báseň přečteme nahlas, začnou se nám vynořovat povědomá slova, povědomé významy, jako by se báseň pootevřela, vyhléžovala na povrch. Divíme se, že slyšíme kořeny jiných jazyků než je čeština. Objevují se ozvuky latiny, slovanských jazyků, např. ruštiny, apod. Nerozumíme i nadále, a přesto začínáme rozumět.

Šlo mi o vnitřní sémantiku slov. – Je to zvláštní netónová instrumentace. Harmonická disharmonie. Jistá vypjatá forma volného verše.” Na jiném místě říká: “O mně říkají, že mi chybí zpěvnost, můj verš je prý kamenitý (1959). Rilke byl mélik, moje cesta je tvrdá, kamenitá (1955).”

Kámen by v Holanových básních také mohl odkazovat na srdce: “...je srdce tvoje / na černej kámen lom...”

Dílo Vladimíra Holana nebylo jediným inspiračním východiskem vztahujícím se ke hmotě kamene. Rádi bychom připomněli některé malíře, u kterých téma kamene hrálo důležitou roli a bez

Dneska

na horu nepolezu

FRANTIŠEK UHER

Se shovívavou nadsázkou akceptují název DNESKA NA HORU NEPOLEZU, NENÍ TO POTŘEBA. Tak nazval Jan Unger svou nesporně zdařilou básnickou sbírku (Triáda, 2024, 48 str.). Vždyť mnohé nečiníme pouze z nezbytnosti, nýbrž pro radost, pro potěšení, pro potřebu cokoli sdělit, s někým se o něco podělit, někoho potěšit. Všechny ty atributy se básníku Ungerovi zdařily. Vyjádřil je metaforicky, po svém: *//ten pocit, když míc zrovna proletuje obroučkou koše//*. A ještě něco málo: *//tomu neutěš//*. Jako základní osnova prolínají prameny odpovědnosti za každý krok, za každé pousmání, za každý střípek truchlivosti, za každé slovo. Rámcová spokojenost na notových linkách života.

Básník Unger se o to zdárně pokouší, otevřeně sdílný, hloubavý a vnímavý. V každém jeho verši rezonuje jakési chvění, participuje se svými dny všedními svátečními nejen bohatstvím postřehů a schopností vnímat veškeré odstíny barev a zvuků, všechny činy, všechny příčiny, všechna vlnění. Vnímat je jako dokořán otevřený přístav s hlučnými i tlumenými náznaky přílivů a odlivů. Nepotřebuje k tomu nedozírný oceán plytkých slov, vystačí s průzračnou vodou mělčin, kterou je vidět dno plné stop.

Mýlil by se čtenář, který

by vsázel na pouhou pohodovost

Ungerovy verše si rází svou stolu, *//za soumraku//ještě pár lopat hlíny//zase o kousek blíž//*. Právě v té zarputilosti spočívají básnickovy tvůrčí přednosti. Nikde neškobrtá o zbytečné slovo navíc, nabízí svou poezii jako prostou, čínorodou a naverskrz

provoněnou, obtížně definovatelnou vůni, kterou vyzařuje každá dobrá poezie. A kdybychom hledali ústřední motiv jeho básnických vizí, našli bychom ho patrně v podobě drobných mincí básnických obrazů *//vodní hladina//myšlenka volavky//*. Neboť Ungerovy verše volají *//za rozbřesku//kruhy na hladině//*. Skutečně není třeba za nimi lézt nahoru na pofiderní horu, zdolávat příkrost nesrozumitelných pohoří. Nelze ovšem pominout ani závětrí, v nichž trnou okamžiky temnějších odstínů, sevřené ve tklivější a tesknější tónině: *//křísí včerejšek ze včerejších uhlíků//*.

Výrazným prvkem Ungerových

básní jsou intimnější vyznání

Nikoli kulisy, nýbrž podstata. Paluba, která dodává jistotu, posílkuje vědomí, filtruje ovzduší, moudře opouští všechna zadumaná ústraní, nenápadně oklepává základní kámen, na němž jeho tvorba malebně mechovatí s charakterem naznačených příslibů: *//dýchám dlouze//procházím se//nespěchám//*. A v té bezděčné jistotě, která sbírku uzavírá, vnímáme nepřímou nasvícené memento: *//Stojíš vedle mne//s vázou v ruce//*. A vskutku. A povězme bez okolků – Jan Unger se jako básník zdolávání horních pater básnické pahorkatiny nevyhne, ta strmá cesta dokáže i odradit a přimět k odchodu do přízemní nenápadnosti, ale disponuje všemi předpoklady k naplnění všeho, co svými verši svazuje do vratké kytice prostých lučních květín, zdobenou a vyztužovanou vzácností protěží. Pročež s nadějí vyčkejme...

STANISLAV ZEMAN

Mauglí II

Zaběhl se k lidem

Od smečky vlků

Jednou se jí omluví za úlet

Na mejdan duchů

Odpustit mu nelze lehce

Návrat k pachu člověčiny

Smečka vlků už ho nechce

Začarovaný kruh

Člověk člověku vlkem

Vlk vlku člověkem

Začarovaný kruh

Kudy z něj

Nepoví ani Bůh

Před 90 lety, 18. ledna 1936, zemřel britský spisovatel a básník, nositel Nobelovy ceny za literaturu, Rudyard Kipling, mj. autor Knihy džunglí o chlapci jménem Mauglí.

Pokračování ze strany 1.

Johanna hraběnka Pachtová z Rájova (1780 až 1857). Svá díla podepisovala pouze svým příjmením *Salm*, získané sňatkem s Františkem Vincentem ze Salm-Reifferscheidt-Heinspachu, majitelem severočeského panství Lipová. Jenny byla první umělkyní, která se účastnila uměleckých výstav a její dílo se stalo i předmětem umělecké kritiky. K jejím oblíbeným tématům patřili květiny, ptáci a ovoce. Na výstavě ve Valdštejnské jízdárně mohli návštěvníci obdivovat její obraz z roku 1826 *Zátiší s ještěrkou a květinami*, větvíčku s kolibříkem a ptačími hnízdy, z nichž jedno ohrožuje ještěrka. Malířka tak citlivě zachytila pomíjivost života i jeho věčný koloběh.

Pozoruhodné dílo nám zanechala i mladičká **Josefina Mařáková** (1872 až 1907). Narodila se ve Vídni v umělecky založené rodině, Julius a Ida Mařákoví byli oba krajináři. Matka tvořila pod mužským pseudonymem *Hans Idar*. V roce 1887 byl Julius Mařák povolán na pražskou akademii, přestěhování do Prahy otevřelo Josefině nové možnosti, začala studovat u profesora Václava Brožíka. Také otec tvorbu své jediné dcery intenzivně podporoval, na rozdíl od svých rodičů se Josefina věnovala převážně figurální malbě. Svá díla signovala rovněž mužskou podobou svého jména *Pepa Mařák* nebo jen *PM*. Valdštejnská jízdárna vystavila její obraz *Vlastní podobizna s otcem* z roku 1896 pocházející z doby, kdy Josefina právě dosáhla zletilosti. Otec i dcera mají v rukách paletu a štětky. Dcera se otáčí k otci obdivným a láskyplným pohledem.

Josefina nepochybně v mnohém se svým otcem souzněla a přála si vytvořit dílo, kterým by se mu svým způsobem přiblížila. Její osud však nebyl příliš šťastný, smrt milovaného otce ji bolestně zasáhla, stejně tak i těžká nemoc matky, dokonce i její vlastní zdravotní problémy neblaze poznamenaly poslední léta jejího života. Josefina Mařáková předčasně zemřela v pouhých pětatřiceti letech. Poprvé a naposledy se zúčastnila výstavy Krasoumné jednoty v pražském Rudolfinu v roce 1897, už tehdy jí dvojportrét *Vlastní podobizna s otcem* přinesl uznání.

Další historický mezník ve vnímání žen-umělekýň nastal nepochybně v magickém roce 1900, který přinesl oslavu vědy, tech-

niky i umění. *Teprve nyní si člověk bude vědom sebe sama, svého postavení a své síly*, hlásají tehdejší komentátoři. Nad Paříží se už tyčí Eiffelova věž, směřovka do nové doby. Ženská umělecká tvorba už není vnímána s despektem, údivem, už není přehlížena. A po vzniku samostatného Československa v roce 1918 se ženám otevřela i pražská Akademie výtvarných umění. Tady si dovolím jen

malou odbočku do současnosti. Doba se sice změnila, ale jedno přežilo dodnes – pracuje-li doma muž, žena se stará, aby ho děti nerušily, aby měl na svoji tvorbu klid. Opačně to však platí stále jen výjimečně. Ale zpět do Valdštejnské jízdárny. Expozice *Ženy mistryně umělkyně 1300 až 1900* byla nepochybně mimořádným kulturním zážitkem. Poutavě představila období přibližně šesti set let, zdobení a ozdobné zářezy na výstavních panelech však byly zbytečné, ne-li přímo nevkusné. Škoda. A snad by si také kurátoři mohli jednou provždy uvědomit, že ne každý návštěvník je bystrozraký, černým písmem vyvedené popisky na tmavomodrém pozadí byly stěží čitelné. **ILUSTRACE.** Na této straně - **Barbara KRAFFT-STEINER:** *Hrabě Franz de Paula von HARTIG s kojnou, 1797, NG Praha; Josefina MAŘÁKOVÁ:* *Vlastní podobizna s otcem, 1896; na titulní straně - Sofonisba ANGUISSOLA: Hra v šachy (1555).*

DVOJJAZYČNÁ POEZIE

Nakladatelství zvláštního názvu Mi:Lú Publishing, které působí v Česku i na Dálném východě, vydalo sbírku Indonésana **Chairila Anwara** Všední písně. O tvorbě básníka, který zemřel před 75 lety, se na záložce knihy píše: „Na několika málo stránkách dokáže Chairil Anwar čtenáře vyburcovat, sklíčit, dojmout, hnusit i okouzlit. Způsob, jakým v básních využívá každodenní, hovorový jazyk a nebojí se tvořivě ohýbat jeho pravidla, inspiroval následný dynamický vývoj moderní indonéštiny“.

Jazyk, kterým mluví více než 200 milionů lidí, je upravenou podobou malajštiny, oficiálním úředním jazykem čtvrté nejlidnatější země světa se stal až v roce 1945, i když ho za úřední vyhlásila již Přísaaha indonéské mládeže v roce 1928. Všechny básně jsou publikovány zrcadlově, indonésky a naproti česky v překladu Filipa Lexy. Příklad čtyřverší z 12. července 1943:

*Mulutmu mencubit di mulutku,
mengelegak benc sejenak itu.
Mengapa merihmu tak kucekik pula
ketika halus-perih kau meluka??*

*Rty tvé drží rty mé v sevření,
zášť v tom okamžiku vypění.
Proč tvé hrdlo nepřiškrtím též,
když palčivě něžně ty mě zraňuješ??*

Obdobně zrcadlově vydalo nakladatelství Triáda lyricko-epickou báseň **Raula Boppa** nazvanou Had Norato Jazyk nheengatu z levého břehu Amazonky. Nheengatu byl dorozumivací jazyk v jezuitských misijních vesnicích, kde byli ke katolické víře lámáni indiáni. Do roku 1877 byl rozšířenější než portugalština a stal se základem celé amazonské kultury. Básně z portugalštiny přeložila a nezbytným vokabulářem opatřila Lucie Koryntová, básníka (1898-1984) v širším kontextu dějin Brazílie představila Šárka Grauová.

Báseň číslo XIX:

*Rozhárané moře
s poddajnými obzory
celou noc trpělo nespavostí
a mručelo a mrmlalo si*

*Blíží se vlny unavené dlouhou cestou
vrší náklad hor na břeh*

*Pláty moře se rozpouštějí v písku
Prostor kolem jako by neměl dno...*

Odkud se bere tolik vody kmotře?

Dvojязыčná poezie do třetice. Brněnské nakladatelství Host vydalo sbírku **Lucie L. Fišerové** S přesností nasekat Astrý. Autorka (1977) se narodila a vystudovala dějiny umění v Bratislavě, přednáší v ateliéru fotografie na Fakultě multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Básně skládá v rodné slovenštině i v osvojené češtině. „Pokouší se prosvítit to, co nedokázala zamlčet fotografií“. Dva krátké verše: slovenský - „Cesta do zahrady vedla vetami,“ český - „Tvůj domov je jen tam, že není.“

Tyto tři sbírky redakce našla v regálu novinek Krajské knihovny Vysočiny v Havlíčkově Brodč.

(ivo)

U kamen se vaří i čte

Spolek na obnovu tradičních řemesel ve Dvorech nad Lužnicí v okrese Jindřichův Hradec vydává zajímavý čtvrtletník KOLEM KAMEN.

Redakce vedená ing. Jitkou Pokornou uvádí, že rediguje „časopis pro ty, kteří to s topením myslí opravdu vážně“. Jak aktuální v energetické krizi a době, kdy „zelení šílenci“ touží po zákazu topit dřevem.

Nádherně zpracovaný, tematicky nápaditý a krásně ilustrovaný časopis o vysoké kultuře, historii a současnosti českého, moravského a slezského kamnářství a plný užitečných rad, jak správně a ekologicky topit, je i grafickou a typografickou perlou z rukou Michala Jánského.

V podstatě specifický žurnál vychází na 66 stranách formátu A4, je tištěn na kvalitním papíru; webové stránky mají adresu www.kolem-kamen.cz.

Kromě jiných, víceméně odborných rubrik a rozhovorů, redakce vede i dvě kulturní rubriky - hudební Kamnářovo ucho a literární Co čteme za kamny?

V posledním vydání uplynulého roku, v pořadí už dvaapadesátém(!), jsme si přečetli recenze dvou knih: Válka o zadnici Dona Emmanuela od britského prozaika Louise De Berniérse, a Letnice, kterou napsal Miroslav Hlaučo, rodák ze západotatranské dědiny Bobrovec v okrese Liptovský Mikuláš.

Tu druhou přebíráme jako příklad, že i časopis, který se věnuje rukodělnému řemeslu, může své čtenáře vést k dobré literatuře:

I když tato kniha vyšla už v roce 2024, chvíli nám trvalo, než jsme se do ní pustili. Dlouho nás odrazovala oslavná recenze Petra Bílka, který ji nazval skvělým dílem českého magického realismu. A to nás jako milovníky díla Márqueze či Borgese poněkud znejistělo.

Jaksi jsme si ten podivný, milý a vzrušující svět zázraků a podivností spojovali jen s Jižní Amerikou. A najednou Slovák, pišící česky, vědec, prvotina v 58 letech a magický realismus? To se nám fakt nezdálo. Ale principem magického realismu je mimo jiné fakt, že i to nemožné je možné, tedy jsme do toho navzdory pochybám šli. A nestačili jsme se divit. Přesně v duchu magicko-realistických knih nás i tato nechala na pochybách tak na prvních deseti stranách. Na té desáté se ze stránky vynořilo malé chapadlo, které se nám ovinulo kolem krku a už nepustilo. A my četli a četli a předávali si knihu z ruky do ruky. Zcela pohlce přibíhlem, formou i jazykem. Jak jinak si vysvětlit to, že i kolega Blažek, o kterém jsme se done dávna právem domnívali, že neumí ani číst, se začal tak, že přestal trousit své obvyklé komentáře, kouřit a pít kávu, začal se za kamny, občas se zvedl, zahleděn do stránek knihy prošel redakcí a zmizel na toaletě. Odtud se pak asi tak po hodině vydal stejnou cestou zpátky za kamna. Naštěstí to trvalo jen dva dny a nikdo další už si knihu po těch Karlových eskapádách nechtěl půjčit.

Co myslíte? To by jako doporučení mohlo stačit, ne? Prozrazovat cokoliv z děje vám nebudeme. Snad jen to, že se příběh odehrává v městečku Svatý Jiří na severním okraji starého mocnářství na začátku 20. století, kam se z cest po světě vrací rodák Odysseus, považovaný do té doby za mrtvého. Tam na něj čeká krásná dívka Julie a vyhlídka bezstarostného života, ale na záda mu dýchá něco nepopsatelného, co tu nikdo nezná a čeho by se místní měli oprávněně bát – moderní doba. Snad můžeme ještě prozradit, že obyvatelé městečka úplně normálně kráčí po hladině rybníka, kámen lárou pískáním na píšťalku, ryby loví dobrým slovem a děti jim na náměstí při mši hlídají vlci. Prostě československý magický realismus. Tak, jak ho uměl jen Juraj Jakubisko. A teď už i Miroslav Hlaučo.

Rusko v Európskej únii?

Internet mi aktuálne ponúkol môj článok z roku 2018, ktorý sa javí ako výstižná predikcia nasledujúceho vývoja. Žiadna prognóza nemôže predvídať detaily, ale dôležitá je podstata strategických trendov, preto nebudem na pôvodnom znení nič meniť.

Vízia Ruska ako členského štátu Európskej únie nikdy neprichádzala do úvahy vzhľadom na jeho veľkosť. Hypotetickou fúziou dvoch uvedených geopolitických entít by vlastne vznikla Eurázijská únia, ktorá už existuje, hoci zrejme nie na rovnakej úrovni integrácie. Nehovoriac o vnútorných problémoch EÚ – napríklad aktuálnom procese vystúpenia Veľkej Británie z kontinentálneho zväzku. A neprehliadajúc interné ťažkosti jednotlivých štátov – povedzme vývoj smerujúci k možnému rozpadu Španielska.

Niektoré európske štáty majú výnimku, ale v zásade sa členstvo v EÚ spája s členstvom v NATO. Keď Rusko požiadalo o členstvo v Organizácii severoatlantickej zmluvy, bolo odmietnuté, čím sa NATO jasne vyhranilo ako jeho potenciálny hlavný protivník, čomu zodpovedajú aj všetky typy vojenských aktivít a cvičení. Rusko má za sebou aj skúsenosť z ekonomického kolapsu, keď ho nehorázne rozkradli v poslednej dekáde 20. a začiatkom 21. storočia počas jednostrannej orientácie na USA, ktoré mali svojich inštruktorov vo všetkých oblastiach riadenia krajiny, vrátane silových zložiek a jadrového arzenálu.

Napriek tomu v Moskve pretrvávajú exponenti práve spomínaného obdobia všeobecného úpadku, ktorí dostávajú priestor aj v najsledovanejších diskusných reláciách tamojších oficiálnych televíznych staníc, kde nielen smelo tvrdia, že na negatívne javy treba zabudnúť, ale absurdne propagujú členstvo Ruskej federácie v Európskej únii a z neho vyplývajúce výhody. V neuveriteľnej argumentácii sa objavujú také nezmysly, ako je zrušenie hraníc medzi štátmi, hoci ide iba o zrušenie hraničných kontrol, ktoré sa v prípade potreby môžu obnoviť a miestami sa obnovujú. Ďalej sa hovorí o členstve Veľkej Británie, akoby vôbec neexistoval Brexit. Vyhlasuje sa, že priemerný starobný dôchodok v EÚ je 3000 eur, hoci napríklad na Slovensku je asi 440 eur, a to sme na tom nepochybne lepšie ako Bulharsko, Rumunsko a podobne ekonomiky. Tvrdí sa, že členské štáty sa vzdali svojich peňazí, hoci sme obklopení krajinami

(s výnimkou neutrálného Rakúska), ktoré si ponechali vlastnú menu. V neposlednom rade sa klame, že sa členské krajiny vzdali svojich armád a majú jednu spoločnú, hoci práve vytvorenie európskej armády USA nikdy neumožnia, lebo by sa EÚ stala bezpečnostne nezávislá od Washingtonu.

Teoreticky môže ktokoľvek kdekokoľvek čokoľvek tárať, ale mal by mať serióznych oponentov, schopných oprieť sa o fakty. Lenže prítomní odborníci zostávajú v rovine povrchnej idealistickej vlasteneckej rétoriky, podľa ktorej sa Rusko nevzdá svojej suverenity za misu šošovice, teda za lepšie sociálne zabezpečenie svojich obyvateľov. Nepravdivé výroky nemá kto vecne korigovať, lebo ani nie je možné pripraviť sa každý deň na trihodinovú diskusiu – či už ako moderator, alebo ako člen skupiny sústavne pozývaných tých istých hostí. V tom tkvejú aj oprávnené výhrady nemenovaného špecialistu na globálnu politiku, ktorý je tiež znepokojený úrovňou politológov, čo sa denne prezentujú na obrazovkách vplyvných ruských televízií.

Intelektuálnu obmedzenosť slovenského aj českého mediálneho a politického prostredia v načrtnutom kontexte škoda komentovať. Pre našich miestnych sebavedomých manekýnov, ktorí pôsobia v oboch sférach verejného života, ani návšteva ruského prezidenta v susednom Rakúsku nie je dostatočným signálom, že sa vo svete niečo deje a bude sa to skôr alebo neskôr bytostne dotýkať aj nás.

Možno na to prídu až vtedy, keď prestaneme spolu s Ukrajinou profitovať na transporte ruského plynu do západnej Európy a budeme ho nakupovať z Nemecka, kam sa dostane po dne Baltského mora.

FOTO: Ivo Havlík

MĚDĚNÝ JEZDEC - bronzová jezdecká socha Petra Velikého v Petrohradě. Autorem je Étienne Maurice Falconet. Socha na Senátním náměstí byla odhalena v roce 1782, s instalací se začalo již v roce 1766. Zada-vatelkou byla německo-ruská carevna Kateřina Veliká. Podstavcem sochy je asi 1250 tun vážící kámen, který sem byl dovezen z ostrova Lachta (v Sachalinské části Ruska) a dodnes jde o největší kámen transportovaný lidmi na větší vzdálenost. Název získala socha díky stejnojmenné Puškinově básni.

Kýho výra

Alexandr Mitrofanov soudí, že „volíči v řadě západních zemí buď už ve svobodných volbách zařídili, anebo se chystají zařídít, že jejich vlády budou proruské a antidemokratické“.

Přý nejinak tomu bude v Česku, protože „většinově demokratičtí volíči bušící se v prsa nad českou vlajkou svěřili demontáž české samostatnosti dvěma politikům z dovozu.“

Myslím tím československého rodáka Andreje Babiše a Tomia Okamuru, kterého v Tokiu přivedla na svět Helena Holiková, Moravanka římsko-katolického vyznání z Bystřice pod Hostýnem.

K nám za éry Brežněva importovaný rodák z Rostova na Donu se v Plzni živil jako redaktor časopisu Škodovák a ve volném čase přednášel o světodějném významu Velké říjnové socialistické revoluce. Ke komu se propagandista obracel, je zřejmé z jeho tvrzení, že se pohyboval mezi „většinovým proudem dělníků, úředníků a rolníků“.

(ivo)